

# HRISTOS A ÎNVIAT!

Nr. 8 (357) aprilie 2011

FONDAT ÎN ANUL 1994



## FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ DE PE LÂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

SUPLIMENT LA REVISTA "ADMINISTRAREA PUBLICĂ"

### Felicitare pascală

**Colectivului profesoral-didactic, tuturor colaboratorilor Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova**



**Dragi colegi,  
stimați colaboratori,**  
În numele Senatului și al  
Recoratorului Academiei, Vă transmit

D-voastră și familiilor D-voastră cele mai cordiale felicitări și sincere urări de bine și succes cu prilejul Sfințelor sărbători de Paști, a Învierii Domnului nostru Isus Hristos.

Fie ca Lumina Divină a Sfințelor sărbători de Paști să Vă aducă tot ce poate fi mai bun pe lume, liniște în suflet, multă bucurie, sănătate, fericire și puterea de a dărua și a ajuta semenii.

Mântuitorul a avut o cruce de lemn și o inimă de aur. Azi mulți vor cruci de aur și inimi de lemn. Fie ca în clipa vestirii, într-un glas al Învierii Celui fără de moarte, să renască și puterea noastră de a iubi și a ierta.

**Hristos a Înviat!**

**Cu mult respect, Vasile MARINA,  
rector al AAP, doctor habilitat,  
profesor universitar**



### Din Pastorală de Paști

a Înaltpreasfințitului Petru, Arhiepiscop al Chișinăului,  
Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor

#### Iubiți credincioși,

Învierea Domnului este cea mai mare sărbătoare a creștinătății. Praznicul praznicelor și sărbătoarea sărbătorilor. Cu sfințenie să prăznuim această zi sfântă, străduindu-ne să nu o transformăm într-o banală petrecere pământească. Cumpătarea și măsura să ne însoțească în toate. Să reținem în sufletele noastre fascinația acestui praznic, încercând să trăim acest fior și în celelalte zile din an. Fiecare zi este ziua Domnului, de aceea suntem chemați să o trăim ca pe o zi de Paști.

La fel cum ducem în Noaptea Învierii lumânările aprinse pe la casele noastre, să căutăm

ca în fiecare zi să fim adevărate făclii de Paști, care răspândesc lumina lui Hristos în lume prin viața și faptele noastre, ca văzând oamenii credința noastră să-L slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri. Cel ce propovăduiește pe Hristos, Lumina lumii, lumină va găsi.

Împărtășindu-vă aceste gânduri, Îl rugăm pe Părintele ceresc să vă ajute să petreceți această sărbătoare cu pace, sănătate și bucurie, dobândind toate darurile Lui cele îmbelșugate.

Cu părintească dragoste îndrept către frații Voastre, creștinească și strămoșească salutare de Paști:

**Hristos a Înviat!**

### LĂUDAȚI-L PRE DOMNUL...

#### La Paști

*Prin pomi e ciripit și cânt,  
Văzduhu-i plin de-un roșu soare,  
Și salciile-n albă floare  
E pace-n cer și pe pământ.  
Răsuflul cald al primăverii  
Adus-a zilele-nvierii.*

*Și cât e de frumos în sat!  
Creștinii vin tăcuți din vale  
Și doi de se-ntâlnesc în cale  
Își zic: Hristos a înviat!  
Și râde-atâta sărbătoare  
Din chipul lor cel ars de soare.*

*Și-un vânt de-abia clătinitor  
Șoptește din văzduh cuvinte:  
E glasul celor din morminte,  
E zgomotul zburării lor!  
Și pomii frunțile-și scoboară  
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.*

*E liniște. Și din altar  
Cântarea-n stihuri repetate*

*Departe până-n văi străbate  
Și clopotele cântă rar:  
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale  
Cum râd a drag și plâng a jale!*

*Biserica, pe deal mai sus,  
E plină astăzi de lumină,  
Că-n trează lume este plină  
De-același gând, din cer adus:  
În fapta noastră ni e soarta  
Și viața este tot, nu moartea.*

*Pe deal se suie-ncetișor  
Neveste tinere și fete,  
Bătrâni cu iarna vieții-n plete;  
Și-ncet, în urma tuturor,  
Vezi șovăind câte-o bătrână  
Cu micul ei nepot de mână.*

*Ah, iar în minte mi-ai venit  
Tu, mama micilor copile!  
Eu știu că și-n aceste zile  
Tu plângi pe-al tău copil dorit!  
La zămbet cerul azi ne cheamă  
Sunt Paștile! Nu plângă, mamă!*

**George COȘBUC**

## Marian Lupu a emis un decret privind sărbătorirea Zilei Independenței



Președintele interimar al Republicii Moldova, Marian Lupu, a emis la 20 aprilie un decret privind sărbătorirea aniversării a XX-a a proclamării independenței Republicii Moldova.

Potrivit decretului, cele două decenii de independență confirmă constituirea societății moldovenești libere și democratice, în care demnitatea, drepturile și libertățile cetățeanului constituie valori supreme.

Totodată, decretul prevede ca, în scopul asigurării sărbătoririi aniversării a XX-a a proclamării independenței Republicii Moldova, al consolidării societății, al afirmării conștiinței naționale, al educării patriotismului și al promovării imaginii Republicii Moldova ca un stat democratic, la 27 august 2011, la ora 10, în municipiul Chișinău, în Piața Marii Adunări Naționale, va fi desfășurată parada militară cu participarea unităților militare ale Armatei Naționale, subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne și ale Serviciului Grăniceri, cu tehnica și armamentul din dotare. Constituirea formațiunilor de paradă și conducerea paradei militare se pune în sarcina ministrului apărării, iar Guvernul va asigura

pregătirea și desfășurarea paradei militare.

În decret se recomandă autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, inclusiv neguvernamentale, să desfășoare acțiuni de ordin științific, cultural și sportiv pentru popularizarea și sărbătorirea Zilei Independenței, pentru educarea cetățenilor în spiritul respectului simbolurilor de stat, pentru cunoașterea de către societate a istoriei, rolului și importanței simbolurilor de stat și pentru formarea atitudinii civice față de acestea, precum și față de statalitatea Republicii Moldova. De asemenea, se recomandă autorităților administrației publice locale să organizeze depuneri de flori la monumentele

semnificative pentru poporul Republicii Moldova, precum și la monumentele celor căzuți pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a Republicii Moldova. Redacțiile publicațiilor periodice, agențiile de presă, posturile de radio și de televiziune urmează să țină cont de specificul zilei de 27 august 2011 la editarea numerelor, la difuzarea informațiilor și la formarea programelor, precum și să reflecte pe larg pregătirea și desfășurarea acțiunilor consacrate aniversării a XX-a a proclamării independenței Republicii Moldova.

Declarația de Independență, aprobată de Parlament la 27 august 1991, a proclamat Republica Moldova ca stat suveran și independent.

## O delegație parlamentară de la Chișinău a întreprins o vizită oficială la Parlamentul Greciei



O delegație a Parlamentului Republicii Moldova, condusă de prim-vicepreședintele Legislativului, Vlad Plahotniuc, a efectuat o vizită oficială la Parlamentul Republicii Elene în perioada 19-20 aprilie. Din componența delegației au făcut parte depu-

tații Igor Corman, Oleg Bodrug și George Mocanu.

La Atena membrii delegației au avut întrevederi cu prim-vicepreședintele Parlamentului Republicii Elene, Grigorios Niotis, și cu membrii Grupului parlamentar de prietenie moldo-elen.

Grigorios Niotis a menționat că Republica Elenă susține integrarea Republicii Moldova în structurile europene. În context, s-a accentuat importanța dimensiunii parlamentare în dezvoltarea relațiilor între cele două țări. "Deși Grecia traversează acum anumite dificultăți, noi vom promova în

continuare schimburile comercial-economice și vom stimula oamenii de afaceri să investească în Moldova", a spus prim-vicepreședintele Parlamentului elen.

Vlad Plahotniuc a informat, la rîndul său, că în viitorul apropiat urmează să fie reînnoit grupul parlamentar de prietenie cu Republica Elenă, ceea ce va conduce la întărirea legăturilor interparlamentare între cele două state. Vlad Plahotniuc a înaintat un proiect de acord de colaborare parlamentară moldo-elenă. Prim-vicepreședintele Parlamentului moldovean s-a pronunțat

pentru o cooperare mai strînsă în cadrul organizațiilor regionale și internaționale. Vlad Plahotniuc a exprimat gratitudine părții elene pentru sprijinul față de aspirațiile europene ale Republicii Moldova și reformele democratice din țara noastră și a înaintat omologului său o invitație de a vizita Republica Moldova.

Delegația parlamentară moldovenească a avut, de asemenea, întrevederi cu Gerassimos Nicolaos Bougas, președintele Clubului "Prietenii Moldovei", și Vasilii Mihaloliakos, primarul orașului Pireu.

## Peste 3-4 ani, în republică vor începe să funcționeze 10 spitale regionale



Peste 3-4 ani, în R. Moldova vor începe să funcționeze 10 spitale regionale, pentru a asigura

accesul populației de la sate la servicii medicale de înaltă calitate, a anunțat recent Andrei Usatii, ministru al sănătății, la prezentarea unui raport privind siguranța spitalelor.

Usatii a specificat că acțiunea face parte dintr-un program de reformare a sectorului spitalicesc din Moldova. Potrivit ministrului, aceste instituții medicale vor fi asigurate cu echipament modern,

săli de operații. Fiecare spital regional va avea 180-200 de paturi. Prima instituție de acest tip a început să fie construită la Cahul.

Totodată, Usatii a menționat că Guvernul va elabora o strategie națională pentru fortificarea gradului de siguranță a spitalelor în cazuri de calamități. Potrivit unui proiect de evaluare a siguranței spitalelor, prezentat la Chișinău, 25 la sută dintre aceste in-

stituții au siguranță înaltă în caz de stihii, 67 la sută - una medie, iar 8 la sută - o siguranță scăzută.

În cadrul proiectului, Centrul Republican Medicina Calamităților a evaluat pe parcursul anului trecut siguranța tuturor spitalelor din Moldova, 66 la număr. Proiectul a fost realizat cu suportul Biroului Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății.



## Finanțarea partidelor politice depinde de câteva zeci de persoane

Interviu cu Sergiu Ostaf, director CReDO



**- În campania electorală anterioară, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO) și Centrul pentru Dezvoltarea Parteneriatelor au realizat studiul „Finanțarea partidelor politice în alegerile parlamentare din 28 noiembrie 2010”. Din câte cunosc, vă pregătiți să faceți publice rezultatele acestui studiu abia acum, de ce atât de târziu?**

- Sunt 2 motive principale. Primul: cercetarea este destul de complexă, realizată într-un termen scurt, de 2-3 luni. Al doilea: constatările sunt foarte sensibile pentru societate.

Cercetarea dată este fără precedent nu doar în Moldova, dar și în regiune, este una comprehensivă și profundă. Sunt acoperite astfel de domenii ca: 1) analiza donatorilor partidelor (în baza listelor deținute de CEC și informațiilor despre veniturile personale din declarațiile publice); 2) evaluarea veniturilor în timpul campaniei și a veniturilor în general (în baza informației CEC); 3) analiza cheltuielilor; 4) monitorizarea cheltuielilor de facto pentru organizarea întrunirilor și evenimentelor publice, publicarea materialelor electorale, apariția publicității comerciale electorale și a publicității ascunse, cheltuielile pentru personal etc. Dificultatea a constat în colectarea corectă a datelor observabile și probarea calitativă a cheltuielilor de facto în comparație cu cele declarate la CEC.

Constatările și concluziile cercetării atestă o stare alarmantă în domeniul finanțării

partidelor politice. Actualmente, partidele politice sunt puternic dependente financiar de un cerc îngust de donatori mari. Se pare că partidele politice nici nu doresc lărgirea cercului de donatori pentru că aceasta ar cere o responsabilitate mai mare în fața donatorilor – electori. Însă dependența financiară de un cerc îngust de donatori împiedică dezvoltarea unui sistem deschis de competiție internă în partid, partidele în continuare sunt percepute foarte negativ (datele IPP și Galup creditează partidele pe ultimul loc, cu excepția poliției). Partidele politice declară doar o parte a cheltuielilor pe care le suportă. După cum observați, aceste constatări sunt extrem de sensibile.

**- Câtă transparență și câtă legalitate a existat în finanțarea campaniei electorale trecute? La ce trebuie să ne așteptăm de la campania electorală din anul acesta?**

- Totul se cunoaște în comparație cu alte state (ne putem compara cu Ucraina/Rusia sau cu Olanda/Cehia) sau raportat la cerințele legale actuale. Există anumită transparență, deși nu este suficientă în condițiile Moldovei pentru a crea un climat mai mare de încredere și o responsabilitate mai adecvată a partidelor în fața cetățenilor, suporterilor, membrilor de partid și donatorilor, inclusiv, potențialilor donatori. În cazul în care situația dată se va menține, vom asista la degradarea în continuare a partidelor politice ca entități și ca instituții democratice, fără excepții.

Cerințele de raportare a veniturilor sunt sumare și prea generale. În câteva rânduri, în ultimele alegeri parlamentare, partidele nu s-au conformat nici acestor cerințe și au neglijat somațiile CEC-ului de a prezenta informațiile prevăzute legal.

Analiza listelor donatorilor atestă donatori neautentici și donatori cu lipsă de capacitate financiară pentru a dona. Prezența acestor categorii de donatori nu este una accidentală, ci sistematică.

La capitolul de cheltuieli, o mare parte din acestea nu sunt raportate după cum se cere de Codul Electoral. Cheltuielile pentru personal, staff-ul electoral al partidelor, serviciile de consultanță electorală, organizarea cercetărilor sociologice nu se raportează, practic, la 100%. Cheltuielile pentru materialele electorale și organizarea evenimentelor publice, în special a concertelor, sunt raportate doar parțial. Estimările incluse în raport arată că cheltuielile reale sunt, practic, duble față de cele raportate. Prin urmare, transparența cheltuielilor este puternic zădărnicită.

Regretabil, în alegerile locale generale, cel mai probabil, unele cheltuieli suportate de facto nu vor fi raportate pe deplin. De la ultimul scrutin electoral din noiembrie 2010, a trecut prea puțin timp, doar câteva luni, astfel, recomandările elaborate în raport în vederea responsabilizării și transparentizării mai adecvate a partidelor politice nu au fost preluate de factorii decizionali. Există indici că nici la capitolul de venituri situația nu va suporta schimbări spre îmbunătățire.

**- Care sunt principalele deficiențe ale sistemului de finanțare a campaniilor electorale a partidelor și candidaților independenți?**

- La capitolul de venituri, principalele deficiențe sunt:

- plafonul de donație care este prea mare (1,5 mil. lei pentru persoane fizice). Plafonul prea mare stimulează dependența partidelor politice de donatori mari și descurajează participarea mai largă a persoanelor și a donatorilor

mici, de aceea el trebuie micșorat de 100 de ori;

- doar 0,03% din persoanele înscrise în listele electorale fac donații, peste 80% din finanțele declarate ale partidelor politice fiind donate de câteva zeci de persoane. În realitate, deoarece cheltuielile sunt mai mari și veniturile reale sunt mai ridicate, ponderea donatorilor mari este și mai mare. Este necesar de lărgit baza de donatori a partidelor politice, inclusiv prin elaborarea mecanismelor fiscale de încurajare de direcționare în aceste scopuri a unui procent din impozit;

- lipsește finanțarea partidelor politice din partea statului, în special, pentru susținerea activității partidelor între alegeri și pentru formularea platformelor și propunerilor de politici. Aceasta face partidele politice vulnerabile și dependente de unele cercuri economice.

La capitolul cheltuieli, principalele deficiențe sunt:

- cerințele de raportare a cheltuielilor nu sunt suficiente de specifice și concrete. Capacitatea CEC-lui de a monitoriza și a impune conformarea la standardele respective este foarte redusă;

- CEC-ul nu deține suficiente capacități pentru a colecta probe și demonstra discrepanța dintre cheltuielile reale și cele raportate, inclusiv diferența în plățile pentru remunerarea staff-ului electoral al partidelor, producerea materialelor electorale, organizarea evenimentelor publice etc.;

- actorii societății civile și părțile interesate nu pot iniția acțiuni de sesizare la CEC și alte organe abilitate privind încălcarea de către partidele politice a legislației cu privire la raportarea cheltuielilor. La acest gen de sesizări au dreptul doar alți concurenți electorali;

(Continuare în pag. 4)

# Finanțarea partidelor politice depinde de câteva zeci de persoane

(Sfârșit. Început în pag.3)

• capacitatea CCA-ului de a monitoriza conformarea posturilor audiovizuale la cerințele de a nu plasa mai mult de 2 minute de publicitate plătită pe zi nu este pusă în aplicare, unele posturi acceptă plata și plasează mai multă publicitate directă.

**- Cum comentați faptul că partidele nu au declarat cheltuielile reale ale campaniei electorale și nu au afișat datele unor donatori? Ce au de ascuns?**

- Sunt mai multe motive, o listă neexhaustivă a motivelor pentru care partidele politice nu declară toate cheltuielile poate fi următoarea:

1. pentru că operează cu o parte din veniturile nedeclarete, iar originea unei părți din venituri este dubioasă, este de proveniență obscură sau din surse/donatori nedeclarete. Ipotetic, putem presupune că sunt banii necontabilizați în modul corespunzător, scoși din circuitul comercial drept răsplată pentru clientelism/favoritism sau drept răsplată pentru protecționism;

2. pentru că organele de supraveghere a corectitudinii în folosirea mijloacelor financiare în campania electorală (CEC, Inspectoratul Fiscal) nu manifestă interesul de a se implica, nu dețin instrumente (legale și de resurse) adecvate și sunt dependente de politicul care face jocul după regulile despre care vorbim. Totodată, societatea civilă este limitată să promoveze interesul public în vederea inițierii acțiunilor pentru a responsabiliza partidele politice;

3. pentru a evita critica din partea societății, dar și din partea potențialilor votanți și actualilor adepți ai partidelor referitor la efortul financiar foarte mare suportat în lupta pentru putere. Este vorba despre un gen de ipocrizie politică, pentru că Moldova nu este o țară înstărită, dar fiecare partid po-

litic cheltuiește câteva zeci de milioane de lei într-o campanie electorală;

4. pentru că suntem captivii unor reguli de joc (stabilite în trecut, dar perpetuate de clasa politică actuală) ale politicului în care banii sunt sursa de putere. Este vorba despre o mentalitate sucită, improprie interesului public, iar societatea civilă și societatea în ansamblu tolerează această situație;

5. pentru că liderii (exponenții) partidelor doresc să dețină pârgă de influență financiară în partid, deținerea controlului asupra finanțelor nedeclarete creează dependența adepților, membrilor și votanților partidului de conducere, defavorizează competiția internă, deci, satisface status-quo-ul conducerii actuale.

Unele partide nu au afișat în general lista donatorilor săi. Cred că, în afară de argumentul invocat precum că acestea s-ar teme de consecințe negative, mai real pare a fi argumentul că partidele ar dispune de bani de proveniență nedeclarată.

**- De ce ne deranjează, în general, faptul că partidele nu asigură transparența finanțării procesului electoral? Trebuie să înțelegem că finanțările neoficializate comportă riscuri, pericole pentru om și societate?**

- Finanțele sunt un element important în activitatea partidelor politice, prin urmare, opacitatea partidelor cultivă lipsa de încredere a cetățenilor în acestea (sondajele arată cel mai mic nivel de încredere, după poliție), descurajează democratizarea prin competiția internă și colegialitate în luarea deciziilor în cadrul partidelor politice.

În general, observăm rezistență la procesul de democratizare prin transparentizarea finanțelor gestionate. Partidele politice netransparente

procreează aceleași reguli de funcționare în stat, în formarea și funcționarea instituțiilor statului. Este grav și inadmisibil. Riscurile sunt pentru întreaga societate.

**- O frază de-a Dumneavoastră publicată la 9 martie, a trezit mult interes: „Un cerc foarte îngust de persoane finanțează toate partidele politice din Moldova”. Atunci fraza nu a avut continuare și exemplificare, acum puteți da mai multe detalii?**

- Fraza dată este ușor de argumentat. Oficial, în jur de 700-800 persoane (în descreștere în ultimii ani) donează peste 50 mil. lei (în creștere în ultimii ani) care constituie costul integral oficial al campaniei electorale, pentru toate partidele politice luate împreună. În baza datelor prezentate la CEC și în urma unor analize matematice, deducem că mai puțin de 20% din donatori contribuie cu 80% din suma indicată. De altfel, în Moldova, numărul donatorilor este de 0,046% din numărul cetățenilor prezenți la vot. În țările dezvoltate, această cifră este de zeci de mii de ori mai mare, atingând cota de cel puțin 5-9%.

Deci, vreo 100 de persoane sau până la 15 persoane în fiecare partid (din 7-8 partide cu venituri importante) formează 80% din finanțele acestuia. În realitate, cheltuielile observate/reale sporesc costul general al campaniei de, cel puțin, 2 ori, desigur, din contul contribuțiilor venite din partea donatorilor mari importanți. Prin urmare, numărul finanțatorilor importanți, care donează peste 80% din finanțele partidului în cadrul alegerilor nu este mai mare de până la 10 persoane pe partid.

Imaginați-vă, finanțele tuturor partidelor politice depind, în esență, de câteva zeci de persoane! Identitatea acestor persoane sau a cercurilor eco-

nomice respective, în principiu, poate fi stabilă. Însă mai important este să promovăm politicile care vor reuși pe termen mediu să elibereze partidele de această supradependență financiară de un cerc îngust de persoane.

Aceasta va face partidele politice mai democratizate. Scopul poate fi atins prin promovarea unui set de politici: a) plafonarea cuantumului donației la un nivel de 100 de ori mai mic decât cuantumul actual; b) contabilizarea și raportarea strictă a mijloacelor gestionate; c) acordarea subvențiilor din bugetul de stat (respectând condiția anterioară), d) identificarea fiecărui donator etc.

**- Veți monitoriza și finanțarea actualei campanii electorale? Se merită? Conțați pe faptul că situația se va îmbunătăți?**

- Vom monitoriza finanțarea partidelor și în alegerile locale generale din iunie 2011. Metodologia dezvoltată și pilotată de către noi în alegerile din noiembrie 2010 ne permite să reducem semnificativ costurile de monitorizare. Constatările și recomandările conținute în raportul nostru din februarie 2011, „Moldova: finanțarea partidelor politice în cadrul alegerilor parlamentare din noiembrie 2010” sunt de o perspectivă pe termen mediu și lung.

Concluziile și recomandările raportului vor sta la baza discuțiilor temeinice privitor la necesitatea democratizării gestionării finanțelor partidelor politice. Eu cred că discuții și dezbateri sincere cu participarea partidelor politice, societății civile și a partenerilor de dezvoltare vor avea un impact pozitiv asupra transparenței și gestionării mai democratice a finanțelor partidelor politice în următorii ani.

**Dumitrița CIUVAGA,  
Valeriu VASILICĂ,  
Info-Prim Neo**



## Comportamentul – cartea de vizită a fiecăruia



Miercuri, 20 aprilie 2011, dl Orest Tărăță, doctor în politologie, conferențiar universitar, șef al Catedrei științe politice și relații internaționale, a prezentat în fața profesorilor și colaboratorilor Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova prelegerea „Codul bunelor maniere. Protocolul

și ceremonialul în administrarea publică.”

Comunicarea expertului în protocol și ceremonial a constituit o evaluare a bunelor maniere din antichitate până în zilele noastre, accentuând semnificația cunoașterii lor atât la nivel oficial, cât și în viața cotidiană. Istoria bunelor maniere este istoria civilizată a lumii fără de care viața în societate ar fi lipsită de corectitudine, optimism și sens.

Conferențiarul universitar a acordat o atenție deosebită codului vestimentar, respectării etichetei vestimentare la serviciu, în afacerile sociale și cele internaționale. Printre segmentele de interes ale prelegerii se numără co-

municarea formelor de salut naționale și internaționale, adresările oficiale și cele cotidiene, bunele maniere acasă, în biserică și în locurile publi-

ce. După încheierea prelegerii, participanții la întrunire au vizionat un film tematic documentar de scurt metraj.

**Cor. „F.P.”**



## Academia de Administrare Publică – un promotor fidel al limbilor străine

La Academia de Administrare Publică se acordă o atenție deosebită studierii și promovării limbilor străine. În realizarea acestui deziderat, la 14 aprilie curent, Catedra limbi străine aplicate și masteranzii de la specializarea „Relații internaționale” au organizat o întrunire cu genericul „Moldova: trecut, prezent și viitor”, realizată în limba engleză la care au fost invitați masteranzii, profesorii și colaboratorii

Academiei. Oaspete în cadrul întrunirii a fost dl Michael Mates, analist politic, Ambasada Statelor Unite ale Americii în Moldova.

Pentru o cunoaștere mai profundă a istoriei, culturii și a vieții social-politice cotidiene, au fost puse în discuție subiecte din diverse domenii. Dl Michael Mates, care se află în Moldova din 2006, și-a împărtășit opiniile sale referitor la schimbările, succesele și in-

succesele țării noastre, la care el a fost martor în acest timp. Astfel, cei prezenți au avut posibilitatea să asculte un vorbitor nativ al limbii engleze și să-i adreseze diverse întrebări.

Făcând o analogie la cunoscutul discurs a lui Martin Luther King „Eu am un vis”, Tatiana Stahi și Dina Marsejani au expus unele gânduri și speranțe ale societății moldovenești contemporane. Discursurile lor au avut un efect tulburător

și plin de febrilitate asupra audienței.

Participanții au fost implicați, de asemenea, într-un joc interactiv „Cît de bine îți cunoști țara natală?”, în cadrul căruia au răspuns la întrebări clasificate în categoriile: „Evenimente”, „Date”, „Oameni”, „Locuri” și „Diverse”. În final, cei prezenți au compus mici poezii în limba engleză dedicate Moldovei, două din care le prezentăm mai jos.

### **Moldova**

Wonderful, blossoming  
Country, motherland, land of plenty  
Hardworking, prosperous, civilized, intellectual  
To persevere, to fight, to prosper  
Independence, integration  
**My country!**

**Ana BURUNJI**

### **Moldova**

Beautiful, sweet  
History, tradition, language,  
Rich, lovely, small, amazing  
To exist, to live, to love  
Heritage, patriot  
**My country**

**Serghei DODICA**

**Pentru confirmare: Anatol RÎȘINA**



# Cele mai bune practici ale comunităților din țară

## Soarta satului e în mâinile oamenilor

Am fost ales în această funcție în 2007, acum, la alegerile locale, sper să fiu reales. În perioada mandatului am înregistrat succese în ceea ce privește atragerea investițiilor străine prin proiecte, în sumă totală de circa 2 mil. 600 mii lei. Susținerea financiară am primit-o de la Programul american IREX și de la Fondul de Investiții Sociale din Moldova. Toate succesele obținute se datorează faptului că una dintre sarcinile principale pe care ne-am asumat-o a fost fortificarea celor trei sectoare ale societății: public, privat și social în realizarea problemelor locale. Se știe că dacă reușim să mobilizăm populația să participe cu o anumită contribuție personală în lucrul de voluntari-

at la rezolvarea problemelor existente, atunci suntem în stare să atingem obiectivele trasate. Am avut noroc să găsec „cheia” de la sufletul persoanelor originare de la noi care-s plecate peste hotare și care, prin aportul lor bănesc, au contribuit în mod esențial la realizarea multor proiecte locale. Astfel, trei dintre cele patru cimitire au fost amenajate cu susținerea întregii populații. În consecință, au fost construite căsuțe de ritual, au fost înălțate răstigniri, în total, efectuându-se lucrări în valoare de 100 000 lei.

În altă ordine de idei, vreau să menționez că a fost reparată capital sala de sport din gimnaziu care nu activase timp de opt ani. Concomitent, s-a schimbat mobila în insti-



**Gheorghe POPA, primar,  
comuna Plopi, Cantemir**

tuție, a fost reparată și sala de festivități din gimnaziu, cantina de la grădinița de copii.

Mă bucur că am găsit limbaj comun și cu agenții economice ce activează în teritoriul, care, cu regret, sunt puțini la număr, dar ne ajută și finan-

ciar, și cu tehnică ori de câte ori este cazul. Într-un cuvânt, oamenii se trezesc la viață, sunt receptivi și sunt gata de a se implica în soluționarea problemelor satului.

E clar, nu idealizez, fiindcă mai sunt unii care-s împotriva, alții – nemulțumiți ori nepăsători, dar în majoritatea lor, consătenii mei n-au pierdut calitățile frumoase sufletești. Ei înțeleg că soarta satului e în mâna lor. Sună patetic, dar asta e realitatea.

În cei patru ani de activitate am întocmit 37 de proiecte, dintre care am câștigat 17, locale, cu finanțări republicane și de peste hotare. Nu demult am trimis niște proiecte în Polonia, Elveția, Japonia și așteptăm răspunsul, sper, al viitorilor noștri parteneri.

## Un primar cu încă 12 primari mai mici...

Primăria Băhrinești a participat la concursul organizat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” cu finanțare de la Consiliul European Programul Bunelor Practici al autorităților publice locale. Au fost 40 de primării care au aplicat, 26 de primării au obținut certificatul de participant și alte 7 primării au obținut mențiuni, iar primăria noastră face parte din cele 7 primării din Republica Moldova care au obținut Premiul Mare. Acest premiu constă dintr-un calculator portabil. De asemenea, experiența noastră va fi descrisă pe un CD care urmează să fie diseminat autorităților publice locale. La fel, practica noastră va fi descrisă și într-o



**Feodosia BUNESCU,  
primar, Băhrinești, Florești**

carte. Ceea ce am prezentat noi în cadrul concursului este editarea și diseminarea Buletinului informativ comunitar „La noi”. Această denumire a buletinului sugerează spiritul comunitar care domină

în satul Băhrinești și mândria cetățenilor pentru realizările obținute împreună. Esența proiectului Buletin comunitar este în delegarea funcției administrației publice locale în ceea ce privește comunicarea, consultarea și implicarea consătenilor în activitățile unor proiecte și în procesul decizional la nivel local. Astfel, Buletinul informativ lunar „La noi” este elaborat cu participarea cetățenilor și diseminat de către voluntarii recrutați prin rotație din cele 12 sectoare ale localității. Ceea ce-i mai prețios, este faptul că diseminatorii Buletinului, care este, de fapt, mesagerul primăriei, promovează, dialoghează cu cetățenii în baza conținutului Buletinului lunar

și revin la primar, care în cazul acesta ar fi un primar general, revin cu problemele enunțate de cetățeni la locul lor de trai. Astfel, într-o zi primarul mai are 12 primari, care discută cu fiecare cetățean, aproximativ 50-60 de gospodării din sectorul său, află problemele, se simte în situația primarului și vede cât este de amplu spectrul problemelor cu care se confruntă localitatea, de cât efort este necesar din partea administrației publice locale pentru soluționarea lor. În felul acesta ei devin adepți, prieteni, mai bine zis, ei devin colaboratori ai primăriei și contribuie prin întreaga lor activitate la ameliorarea situației social-economice din satul nostru.



## Practicile de succes pot fi multiplicare



**Alexandru AMBROS,**  
primarul orașului Ungheni

La Ungheni, putem spune, avem mai multe inițiative, care merită să le propunem spre multiplicare colegilor noștri din alte unități administrativ-teritoriale. Aici, la Programul de Bune Practici, am venit cu un Parteneriat public-privat pe care l-am făcut cu o companie austriacă. Este vorba de schimbarea modului de salubritate a orașului Ungheni. S-a constituit o companie municipală cu capital străin. Primăria or. Ungheni a venit cu investiții

de 40 la sută, iar 60% sunt investiții austriece. În timp de doi ani de zile am schimbat sistemul de salubritate, ceea ce înseamnă colectarea selectivă a deșeurilor: carton – aparte, hârtie – aparte, plastic – aparte. Deja, am făcut în așa fel încât fața, imaginea orașului să fie schimbată.

Este o practică de succes care poate fi multiplicată la nivel de țară. Suntem gata să ne împărtășim experiența pe care o avem și să aplicăm și alte practici de succes ale colegilor noștri.

În prezent, avem foarte multe proiecte în derulare, proiecte care urmează să le implementăm, suntem în căutare de finanțări, avem oameni foarte buni în teritoriu, avem o societate civilă foarte dezvoltată, organizații neguvernamentale active etc. Primăria orașului Ungheni a susținut și a cofinanțat de fiecare dată toate proiectele, inclusiv ale organizațiilor neguvernamentale care încearcă să soluționeze anumite probleme ale comunității. Aceasta o vom face și pe viitor.

## Investițiile sunt întotdeauna bine venite



**Ioana RĂCILĂ, primar,**  
comuna Beștemac, Leova

Activez în primul mandat. Pe parcursul anilor (2008-2010) am participat la Programul Bunelor Practici. Am avut de prezentat proiecte diferite: În anul 2010 am înaintat Proiectul. „Apă vie – moștenire pe vecie” pe care l-am câștigat în parteneriat cu o asociație obștească din Galați, România, acesta fiind finanțat de o Fundație din Marea Britanie. În cadrul acestui proiect am reușit să renovăm în comuna noastră 6 fântâni cu apă potabilă și să mai facem una nouă în ograda gimnaziului.

În afara acestui proiect, lucrăm foarte mult în parteneriat cu alte ONG-uri din comuna noastră și am reușit să mai câștigăm 5 proiecte. Am câștigat un proiect cu Fondul de Investiții din Moldova în anul 2009-2010, ce prevedea renovarea gimnaziului din comuna noastră, un proiect în valoare de 860 mii de lei. În rezultatul implementării lui am schimbat acoperișul, fațada instituției de învățământ, ușile, geamurile.

Colaborăm mult și în mod fructuos cu Centrul „Contact” de la Cahul. Primul nostru proiect

câștigat avea drept obiect promovarea tradițiilor moldovenești. E vorba de un proiect mic, ca la început de cale, dar foarte necesar. Următorul prevedea renovarea parcului din ograda gimnaziului.

În general, lucrăm cu proiecte, fiindcă numai din bugetul administrației publice locale este foarte greu de activat. De aceea, doar atrăgând investiții, reușim să dezvoltăm câtuși de puțin infrastructura comunelor noastre, aceea unde activăm zi de zi.

## Ne bucurăm de cele realizate

În perioada de 4 ani de când activez ca primar am reușit să obținem anumite rezultate, ce ne bucură foarte mult. Din 2007 până în timpul de față am gazificat localitatea, au fost construite rețelele de presiune medie și joasă cu instalarea a 19 dulapuri. Au fost conectate la rețele de gaze peste 300 de case din cele 460. În acest răstimp a fost gazificat gimnaziul, oficiul medicului de familie, bucătăria grădiniței de copii. Acum se desfășoară lucrările la cazangerie și pentru termoficarea grădiniței de copii. Grație gazificării de la gimnaziu și de la grădiniță, au fost instalate preparatoare pentru apă fierbinte. A fost reparată capital și bucătăria gimnaziului.

Plus la aceasta, în 2010, am renovat și am reparat monumentul ostașilor căzuți în cel de-al II-lea Război Mondial. A fost reparat cu forțele proprii drumul de acces spre sat cu o lun-



**Mihai TRIPAC, primar**  
de Tătărești, Strășeni

gime de 5 km, grație cărui fapt anul acesta suntem introduși în Programul de reparații din partea Ministerului Drumurilor. Tot în această perioadă au apărut peste 60 de abonați la Internet. Primăria, gimnaziul și biblioteca, de asemenea, sunt conectate la Internet. Concomitent, am introdus serviciul centralizat de

evacuare a gunoierului, ceea ce este un lucru foarte important. A fost elaborat un proiect pentru depozitarea într-un sarcofag a deșeurilor toxice plus solul contaminat cu compuși organici persistenți. Avem o înțelegere cu Ministerul Mediului că prin susținerea Fondului ecologic plus contribuția noastră, să înfăptuim în anul acesta proiectul dat. Acestea sunt lucrările cele mai importante pe care am reușit să le realizăm până acum.

Totodată, am reparat Casa de Cultură, a fost construit un trotuar până la această instituție, care lipsea de 50 de ani. La ora actuală susținem două echipe de fotbal, una în cadrul Asociației Republicane Sindicale de Fotbal și echipa de juniori care participă la diferite competiții raionale și republicane. Plus la aceasta, avem în grija noastră formația populară „Românțuța”, ce activează pe lângă Casa de

Cultură. Recent, a mai apărut un ansamblu folcloric „Tătăreștenii”. Deci, avem cu ce ne mândri și în domeniul culturii.

În prezent, lucrez intens cu o Comisie a consiliului local în vederea transformării cotelor valorice, încât să putem pune în gestiune imobilele de la fosta gospodărie agricolă, fie pentru a le da în arendă, fie pentru a le vinde. Întreprindem aceste măsuri pentru ca să apară și la noi agenți economici. Fiind o localitate nu prea mare, în jur de 1500 de locuitori, deocamdată, nu avem agenți economici. Dar sperăm că-i vom avea.

În viitor vreau să stabilim legături mai strânse cu satele Tătărești: din raionul Cahul, cu cele din județele Bacău, Satu Mare și Teleorman, în total 7 localități. Vom încerca să colaborăm și să implementăm proiecte noi și poate și cu finanțare europeană.

**Gheorghe BULGĂRE**

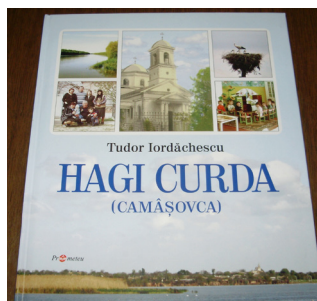
# ALEGERI, ВЫБОРЫ, ELECTION(S), ELECTION

ENGLISH	FRANÇAIS	ROMÂNĂ	РУССКИЙ
to campaign (v.) = to have a drive	faire campagne électorale, faire campagne de propagande	a desfășura o campanie electorală, a face propagandă	проводить кампанию, вести агитацию, проводить предвыборную / избирательную агитацию
to campaign for / against...	faire campagne pour/contre	a face campanie pentru cineva/ contra cuiva	проводить предвыборную / избирательную кампанию за / против, агитировать за /против...
campaign (n.)	lutte, opération, manifestation, campagne	luptă, operațiune, manifestare, campanie	борьба, операция, поход, кампания
campaign for/ against...	campagne pour /contre...	campanie pentru / împotriva	борьба , кампания за/ против...
political campaign	campagne politique, lutte politique	campanie politică, luptă politică	политическая борьба
electoral campaign = electoral campaign = election campaign	campagne électorale, lutte préélectorale	o campanie electorală, luptă electorală	выборная/предвыборная избирательная кампания, предвыборная борьба
current election campaign	campagne électorale actuelle, lutte préélectorale courante	campanie electorală actuală, luptă electorală curentă	текущая предвыборная борьба
a campaign biography	la biographie du candidat pour les élections	biografia candidatului pentru alegeri	биография кандидата на выборы
a campaign button	insigne avec le portrait du candidat et emblème du parti	insignă cu portretul candidatului și emblema de partid	нагрудный знак с портретом кандидата или эмблемой партии
campaign for the president	la campagne du candidat au président	campania candidatului pentru președinte	кампания кандидата в президенты
campaign build - up	la préparation de la campagne	pregătirea campaniei	подготовка кампании
campaign contribution = a campaign fund	versement au profit de la campagne électorale, le fonds de la campagne électorale	plată în favoarea campaniei electorale, fondul campaniei electorale	взнос в пользу избирательной кампании, фонд избирательной кампании
a campaign sponsor	le sponsor de la campagne	sponsorul campaniei	спонсор кампании
a campaign strategy	la stratégie de la campagne	strategia campaniei	стратегия кампании
a campaign committee	le comité sur l'organisation de la campagne	comitetul cu organizarea campaniei	комитет по проведению кампании
write-in campaign	campagne pour le dépôt du nouveau candidat	campanie pentru promovarea noului candidat	кампания за участие нового кандидата
canvass campaign	campagne de la collecte des renseignements statistiques	campanie de colectare a informațiilor statistice	кампания по сбору статистических сведений
a campaign pledge = a campaign promise	promesse donnée par un politicien pendant la campagne électorale	promisiune făcută de un politician în timpul campaniei electorale	обещание, данное политиком в период избирательной кампании
a gut issue of the campaign = a campaign theme	la question essentielle de la campagne politique, le sujet central de la campagne, le leit-motiv de la campagne	întrebarea esențială a campaniei politice, subiectul central al campaniei, laitmotivul campaniei	насуущный вопрос политической кампании, центральная тема кампании
campaign oratory	rhétorique préélectorale (les promesses et les accusations exprimées pendant la campagne électorale)	retorică electorală (promisiuni și acuzații exprimate în timpul campaniei electorale)	предвыборная риторика (обещания и обвинения, высказываемые во время предвыборной кампании)
shoe-leather campaign	campagne d'agitation avec le train onze, les visites du candidat ou ses hommes de confiance aux maisons des électeurs, la visite des appartements	campanie de propagandă pe cont propriu, vizitele candidatului sau ale oamenilor de încredere în casele alegătorilor, vizitarea locuințelor	агитационная кампания на своих двоих посещения кандидата или его доверенных лиц в дома избирателей, обход квартир
direct mail campaign	campagne de la diffusion directe postale des matériaux de propagande aux destinataires concrets	campanie de difuzare directă prin poștă a materialelor de propagandă destinatarilor concreți	кампания прямой почтовой рассылки агитационных материалов конкретным адресатам



# Esențial e să nu ne pierdem credința

În cadrul evenimentului despre care am relatat în numărul trecut la rubrica „Profiluri basarabene” au fost lansate încă două volume: „Hagi Curda (Camășovca). Un sat românesc din Basarabia istorică” de Tudor Iordăchescu și „Românii din Bugeac pe cale de dispariție. O călătorie prin satele românești din sudul Ucrainei” de George Damian și Cătălin Vărzaru. În continuare, pentru a reda atmosfera în care a avut loc evenimentul, vom prezenta spicuiri din alocuțiunile celor care au luat cuvântul.



**Vlad POHILĂ**, scriitor, ziarist: Autorul culegerii „Hagi Curda” este de profesie inginer, însă e foarte pasionat de istoria baștinei sale și se străduiește să-și păstreze identitatea și dragostea de neam în acea zonă a Basarabiei de sud, cu totul vitregită de soartă. Monografia satului nominalizat nu este o monografie clasică, dar este o carte a satului. Feciorii acestei localități s-au manifestat în diverse domenii de activitate în fosta URSS, în actuala Ucraină, foarte mulți dintre ei s-au așezat aici, la noi, și la București. Hagi Curda e un sat pitoresc, e un sat frumos, se vede și după coperta cărții. De altminteri, iconografia cărții e opera lui Vasile Șoimaru la adresa căruia s-au spus atâtea cuvinte bune și pe merit. Este și opera pictorului din neamul celebrului Zamșa, alias Nadejda Stempovschi. Această carte este și un protest împotriva rusificării și ucrainizării. Cartea îi unește pe toți locuitorii satului, de toate curentele religioase și se prezintă ca un tot unitar. Să sperăm că și datorită acestei monografii localitatea va supraviețui și va rămâne un model de rezistență românească, de cultură, în primul rând, prin inteligență și prin conștientizarea demnității noastre de neam.

**Tudor IORDĂCHESCU**: Mulțumesc tuturor pentru prezențare. Mă bucur că am avut curajul de a face o asemenea carte și sunt mândru că e prima în ținutul nostru. Este o carte pur românească. E un adevăr care nicăieri nu este fixat și m-aș bucura mult dacă o să vă placă. Am început să lucrez la această carte după ce am ieșit la pensie. Mulțumesc din suflet tuturor celor care mi-au ajutat să o editez. Eu nu am puterea financiară necesară. M-au susținut dl Vasile Șoimaru, care a alergat ca un șoim, dl Vadim Băcinschi, dl Pavel Tostogan și mulți alții.

**Petru ȘCHIOPU**: Nu știu de unde are dl Șoimaru atâta energie pentru a-și realiza visele sale frumoase. De asemenea, nu știu de unde are atâta curaj și atâta bărbăție dl Iordăchescu pentru a depăși toate greutățile ce-i ies în cale. A făcut zeci de drumuri la Chișinău și înapoi, fiindcă doar aici a găsit susținerea necesară. De aceea și mă bucur foarte mult că s-a reușit editarea și lansarea acestei cărți. Știam că dl Iordăchescu a trecut această carte nu numai prin sufletul lui, ci prin fiecare celulă a lui. Tare a dorit ca ea să vadă lumina tiparului. Și iată că a reușit. Cartea care o prezentăm astăzi ne demonstrează încă o dată că familia Iordăchescu este dintr-un neam cu care ne putem mândri cu toții. Și, esențialul, este să nu ne pierdem credința în valorile noastre creștine și naționale. Atâta timp cât există asemenea oameni ca Tudor Iordăchescu, ca fratele dumnealui, Vasile Iordăchescu, și alți consăteni frumoși la chip și la suflet, mândri de baștina și de neamul lor, sper că viitorul ne aparține.

**Vlad POHILĂ**: După cum am menționat mai sus, cea de-a doua carte este semnată de doi ziariști de la București. Primul dintre ei, George Damian, scrie și la „Timpul” din Chișinău. Scrie despre noi și pentru noi. Uimesc aceste articole, editoriale, pe mine cel puțin, care am citit tone de cărți. Sunt uluitoare aceste articole prin simțirea de care dă dovadă autorul. Și această carte este la fel rodul unei simțiri, scrisă de doi autori cărora le pasă de conaționalii lor din preajmă,



de alături. Din fericire, sunt și la București unii cărora le pasă ce se întâmplă la noi în Basarabia și la sudul Basarabiei, și la nord, și în Serbia, și în Bulgaria, și în Macedonia. Este o carte a unei atitudini. Pentru aceasta merită toată lauda, toată admirația pentru că a fi român curajos, a fi român al atitudinii la București nu mai e la modă.

Pe de altă parte, această carte, doar răsfoind-o, îți dai seama că e un act de mare curaj. Cei doi autori s-au pornit într-o călătorie plină de riscuri, de pericole în sudul Basarabiei. Și prezintă o lume, un univers halucinant, kafkian ce pălește pe lângă ceea ce se întâmplă în satele populate și de români din regiunea Odesa. Chiar motto-ul cărții ne dă impresia acestei lumi halucinante. Ei trag un semnal la ceea ce se întâmplă în această parte a Europei în secolul XXI. Se întâmplă ceva de neimaginat și de nepermis. Numai faptul acestei semnalări este deja apreciabil. Vreau să transmit dlui George Damian toată admirația mea și, sunt sigur, a multora dintre noi.

**George DAMIAN**: Mulțumesc pentru cuvintele frumoase ce mi le-ați adresat. Mulțumesc dlui Șoimaru pentru invitația făcută și dnei directoare Lidia Kulikovski, care m-a ajutat foarte mult.

Volumul prezentat este un reportaj extins asupra situației din satele românești din sudul Basarabiei. A fost o călătorie de două săptămâni, fiind însoțit de Cătălin Vărzaru, reporter la ziarul „Ziua” de la București. Am vizitat 22 de sate, am vorbit cu foarte mulți oameni. N-am avut nevoie

de translator. Ne-am întâlnit peste tot cu etnici români sau vorbitori de română, chiar dacă erau etnici ucraineni sau ruși. Cu toate că în Bugeac sunt aproximativ 124 000 de vorbitori ai limbii noastre, în această regiune limba română este scoasă din școală, încetul cu încetul. Astfel, dacă în 1944 erau 65 de școli cu predare în limba română, în 1992 mai existau 22. După încă 19 ani mai funcționează încă 6. În perspectivă, la sfârșitul acestui an, vor rămânea, probabil, doar 4. Din punctul de vedere al statisticii, specialiști cu studii superioare în rândul ucrainenilor sunt 13 %, al bulgarilor – 10%, iar al românilor doar 3%. Aceste date statistice au fost publicate de către deputatul Ion Popescu de la Kiev. Situația este, pur și simplu, dezastruoasă.

Și în unele biserici în care serviciul divin se făcea în limba română, pe neașteptate s-a trecut la limba rusă. Eu nu sunt împotriva limbii ruse. Însă în cazul în care 90 % din locuitorii unui sat sunt vorbitori de limbă română și au beneficiat de slujbă în limba lor maternă, schimbarea acestă bruscă n-o pot înțelege.

În cadrul manifestării au încântat publicul prin prezența lor cunoscuții artiști Ion Paulencu, Vasile Iovu, Igor Podgoreanu. Un grup de elevi de la Liceul „Lucian Blaga” din Tiraspol, precum și Daria Rusu, o copilă de vârstă școlară, au recitat poezii de Simion Plămădeală. Concomitent, au fost vernisate trei expoziții: una de carte, de profil, și două de fotografii: Ai noștri din Kazahstan și Basarabia istorică (Autor – V. Șoimaru)

**Gheorghe BOLOGAN**

# 10 oameni de știință puțin cunoscuți care au schimbat lumea

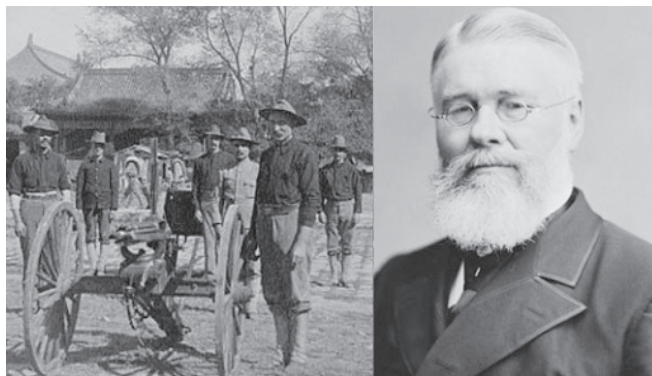
## 9. Alessandro Volta (1745-1827)



Mulți consideră că Benjamin Franklin este părintele electricității, dar cercetări recente indică un alt nume în acest sens. În anul 1800, fizicianul italian Alessandro Volta a construit pila voltaică, cunoscută mai târziu ca baterie electrică, primul dispozitiv capabil să producă un curent electric stabil. Volta, și nu Franklin, a descoperit că anumite reacții chimice pot produce electricitate. De asemenea, Volta a

creat primul transfer de electricitate, legând un conector încărcat pozitiv de unul încărcat negativ, cărora le-a aplicat o descărcare electrică, sau voltaj. Abia în 1831 electricitatea a devenit viabilă pentru uz tehnologic. Atunci, Michael Faraday a creat dinamul electric, un precursor al generatoarelor de electricitate moderne. Beul avea să fie inventat 48 de ani mai târziu, de Thomas Alva Edison.

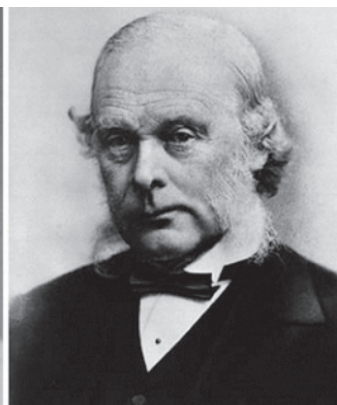
## 8. Richard Jordan Gatling (1818-1903)



Gatling a fost un inventator american din secolul al XIX-lea, care și-a împrumutat numele invenției sale de căpătâi, cea despre care se poate afirma, pe bună dreptate, că a revoluționat arta războiului. Este vorba despre arma Gatling, prima mitralieră funcțională din istorie. Gatling a inventat arma de foc rotativă după ce a remarcat că majoritatea soldaților care luptau în Războiul de Secesiune

mureau, mai degrabă, de boală decât din cauza rănilor împușcate. Arma Gatling era formată din șase țevi montate pe o ramă de tip revolver, avea calibrul 0,42 și putea lansa 616 proiectile în două minute. Dintre acestea, mai mult de jumătate își atingeau țintele. Conflictul armat avea să cunoască o revoluție din anul 1865, atunci când Armata SUA a achiziționat piesa și a început să o folosească.

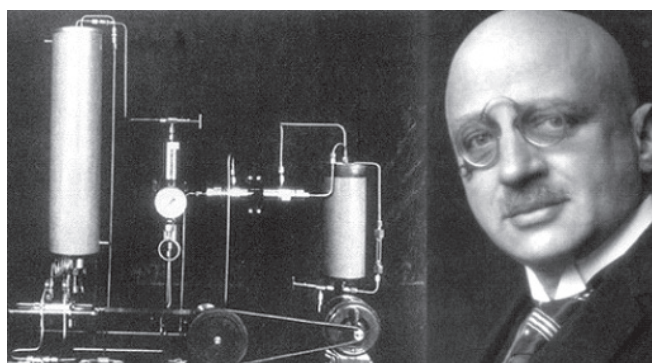
## 7. Joseph Lister (1827-1912)



Considerat părintele medicinei antiseptice, chirurgul britanic Joseph Lister a descoperit soluția la problema infectării rănilor, care se făcea vinovată de 50% dintre decesele pacienților săi, victime ale amputărilor, pe când lucra în Infirmeria Regală din Glasgow: fenolul, sau acidul carbolic. Lister a în-

ceput să trateze plăgile pacienților săi cu această substanță și își forța echipa de chirurgi să-și spele mâinile și instrumentele medicale cu fenol. Luând aceste măsuri, medicul englez a stărnit o revoluție în materie de curățenie spitalicească și a contribuit la salvarea a mii de vieți în toată lumea.

## 6. Fritz Haber (1868-1934)



Haber a fost un chimist german a cărui activitate a încrucișat deopotrivă minunile și ororile științei. Cercetătorul și-a împrumutat numele unui proces industrial de sinteză a amoniacului, componentă importantă folosită în fertilizările agricole moderne. Contribuția sa a determinat producția intensă de hrană ce caracterizează lumea de astăzi și care a făcut posibilă creșterea masivă

a populației din secolul XX. Haber și-a pus talentul și în slujba dezvoltării armelor chimice, precum iperita, folosită de germani în Primul Război Mondial ca STL (substanță toxică de luptă). Haber este considerat de unii părinți războiului chimic și tot el a ajutat la obținerea gazului Cyclon B, pe bază de cianură, folosit de naști în cadrul unora dintre marile atrocități istorice.



## Funcționari ai Primăriei Trușeni învinuiți de Procuratura Anticorupție în 17 cauze penale

Un cetățean a sesizat recent la telefonul de încredere al Procuraturii Anticorupție despre depășirea atribuțiilor de serviciu de către unii funcționari ai Primăriei Trușeni.

Potrivit declarantului, funcționarii ar fi falsificat mai multe titluri de autentificare a dreptului deținătorului de teren din extravilanul comunei.

Investigațiile demarate

de procurori în baza sesizării au stabilit că, în decembrie 2010 - februarie 2011, secretarul consiliului împreună cu inginerul cadastral al Primăriei Trușeni au eliberat pe numele unui locuitor al comunei 17 titluri de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu numere cadastrale - toate cu semnătură falsificată a primarului.

Potrivit procurorilor, acest cetățean, chipurile reprezentat, prin procură, interesele altor persoane, iar ulterior, deși titlurile erau false, a încercat să le înregistreze la Oficiul Cadastral.

Cei trei sunt bănuți de procurori că, prin aceste acțiuni, au prejudiciat interesele și bugetul organelor administrației publice locale ale comunei

în proporții considerabile.

Pe marginea acestui caz Procuratura Anticorupție a pornit 17 cauze penale pentru depășirea atribuțiilor de serviciu de către funcționarii Primăriei Trușeni și coparticipația la această infracțiune a cetățeanului. Concomitent, procurorii au inițiat și cereri de chemare în judecată privind anularea titlurilor falsificate.

## Urmărire penală la Societatea Comercială "Plugarul" SRL

Procuratura mun. Chișinău a declanșat o cauză penală pe numele factorilor de decizie ai Societății Comerciale "Plugarul" SRL pe faptul escrocheriei, săvârșite în proporții deosebit de mari.

Temei pentru pornirea procesului penal a servit plângerea depusă la Procuratură de către un grup de cetățeni care reclamă neexecutarea obligațiilor de construcție a spațiului locativ de către Societatea Comercială "Plu-

garul" SRL în care au investit mijloace financiare în baza contractelor de investire.

În cadrul controalelor efectuate de Procuratura mun. Chișinău s-a stabilit că în perioada anilor 2008 - 2009 între Societatea Comercială "Plugarul" SRL, în persoana directorului Plugaru Ion și 8 cetățeni au fost încheiate contracte de investire privind construcția spațiilor locative.

În baza contractelor, Societatea Comercială "Plugarul"

SRL și-a asumat obligația să construiască un bloc locativ cu obiective de menire socială și comercială la parter pe str. Ciuflea, I, mun. Chișinău, care urma să fie dat în exploatare până la sfârșitul anului 2009 - începutul anului 2010 și în care persoanele indicate urmau să primească apartamente conform contractelor de investire indicate.

Pentru executarea obligațiilor contractuale, persoanele au achitat în total 363 mii

euro, însă factorii de decizie ai SC "Plugarul" SRL nu au efectuat careva lucrări de finisare a construcției, dobândind, astfel, ilicit, prin înșelăciune și abuz de încredere, mijloace bănești, cauzându-le daune în proporții deosebit de mari.

Urmărirea penală continuă, actualmente, de către procurori fiind dispusă revizia financiar-contabilă în cadrul agentului economic respectiv.

**Serviciul de presă al  
Procuraturii Generale**

## CCCEC: Prevenim corupția prin artă - mobilizare la spectacolul "Mitică-i omul nostru"

Piesa Mihaelei Perciun «Mitică-i omul nostru», în regia Alinei Țurcan, a adunat la 18 aprilie întreg cabinetul de miniștri, în frunte cu premierul Vlad Filat, Centrul anticorupție, ONG-uri, presă etc. pentru a aborda problemele unei societăți vicioase și ale unui sistem putred.

Această dramă este, de fapt, expresia unei realități pe care a trăit-o societatea noastră pînă nu demult. Sunt subiecte, abordate foarte dur, dar care reflectă calea dificilă parcursă de noi de la nihilismul juridic la edificarea statului de drept.

Drogurile, protecționismul, corupția, traficul de influență, șantajul - sunt viciile unei societăți în tranziție, temă care trece ca un laitmotiv prin tot "corpul" acestei piese.

Prezent la spectacol, directorul CCCEC Viorel Chetaru a declarat că ceea ce s-a produs în această scenă este rodul unei munci în echipă care și-a atins obiectivul - sensibilizarea populației prin artă.

"Centrul nu a putut sta de o parte atunci cînd a venit vorba că oamenii de cultură vor să contribuie la prevenirea și combaterea unui fenomen, deloc simplu, prin artă



și prin forță de convingere. Cu siguranță, "studiul de caz" montat pe această scenă, exprimă emoții, iar uneori emoțiile pot da rezultate, a opinat Chetaru.

Chiar dacă se spune că în interiorul unui sistem lucrurile nu pot fi niciodată cu adevărat cunoscute și înțelese, actorii în această seară au demonstrat că știu problema, iar nouă nu ne rămîne decît, prin eforturi comune, să o lichidăm."

Spectacolul a fost susținut de Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerele Afacerilor Interne, Culturii, Educației, Tineretului și Sportului, Uniunea teatrală și Transparency International.

**Serviciul de presă  
al CCCEC**

# Dicționar explicativ al Uniunii Europene

## Arhitectura europeană

Sintagmă referitoare la ansamblul de organizații, instituții, tratate și relații tradiționale ce formează spațiul european în cadrul căruia membrii conlucrează în probleme de interes comun. Actuala arhitectură a fost stabilită prin Tratatul privind Uniunea Europeană, fiind constituită din trei piloni: Comunitatea Europeană (primul), Politica Externă și de Securitate Comună (al doilea), precum și colaborarea în domeniile justiției și afacerilor interne (al treilea). Dacă problematica primului pilon este explicit comunitară, cele aferente pilonilor al doilea și al treilea sunt și ele într-o oarecare măsură de competență comunitară (Consiliul European, Consiliul de Miniștri, Comisia, Parlamentul European etc.), însă cu aplicarea procedurilor interguvernamentale. Altfel spus, dacă în primul caz metoda este cea comunitară, în al doilea e cea a cooperării. În ceea ce privește pilonul al treilea, treptat a avut loc comunitarizarea sa, ceea ce nu s-a petrecut și cu PESC.

## Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS; EFTA)

Organizație economică având sediul la Geneva, înființată în 1960 de Austria, Danemarca, Elveția, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia și Suedia,

cu scopul de a liberaliza schimburile comerciale dintre statele partenere, dar și de a fi o alternativă economică la Comunitatea Economică Europeană. Ulterior au mai aderat Finlanda, Islanda și Liechtenstein. Odată cu extinderea Comunității Europene și a Uniunii Europene, mai multe țări au părăsit organizația, în prezent membrii săi fiind doar Elveția, Islanda, Liechtenstein și Norvegia. Începând din anii '70, AELS a încheiat o serie de acorduri cu Comunitatea Europeană, iar din 1994, împreună cu UE, dar fără Elveția, formează Spațiul Economic European.



## Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor (AEPD)

A fost instaurată în 2001, pentru a asigura respectarea de către instituțiile și organismele Uniunii Europene a dreptului persoanelor fizice la viață privată în procesul de prelucrare a datelor cu caracter personal. Aceasta are rolul de a asigura respectarea dreptului la intimitate. În măsura în care au constatat că o instituție sau un organism UE a atentat la viața lor

privată, folosind date personale într-un mod abuziv, persoanele fizice pot depune o reclamație la Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor, aceasta urmând să își exprime poziția într-un răspuns și, dacă este cazul, să indice măsurile de luat în vederea remedierii situației respective. Autoritatea poate cere instituției sau organismului în cauză corectarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea datelor personale despre reclamant care au fost prelucrate necorespunzător.

În cazul în care nu sunt de acord cu decizia Autorității, reclamantii pot face recurs la Curtea de Justiție.

## Avocat general

Membru al Curții de Justiție a Comunității Europene, numită de comun acord de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, conform articolului 226 TCE (articolul 167 CEE). Avocatul general asistă Curtea în îndeplinirea misiunii sale, prezentând concluzii motivate asupra cazurilor supuse spre rezolvare. Există opt avocați generali, aleși dintre personalități, care oferă garanții totale de independență și îndeplinesc condițiile cerute prin exercitarea în țările din care provin a celor mai înalte responsabilități juridice sau care sunt jurisconșulți ce posedă notorietate din punctul de vedere al competiției. Tradi-

ția acestei instituții prevede că patru dintre avocații generali provin din patru țări mari ale Uniunii Europene: Franța, Germania, Italia și Marea Britanie.

Mandatul avocaților generali este de șase ani și poate fi reînnoit, iar la fiecare trei ani are loc o reînnoire parțială a avocaților generali (patru dintre ei). Președintele se alege prin majoritatea absolută, dintre Judecători, mandatul fiind de trei ani. Numărul lor a fost inițial de doi, crescând pe măsura aderării a noi state.

În ceea ce privește obligațiile membrilor Curții de Justiție a Comunităților Europene, ei trebuie să-și exercite funcțiile cu conștiinciozitate și imparțialitate, să păstreze secretul deliberărilor, să fie onești și discreți în timpul și după finalizarea mandatului. Membrii Curții de Justiție a Comunităților Europene nu pot interveni într-o speță în care s-au pronunțat anterior sau pot să se abțină, în anumite cazuri, dar și să fie recuzați de părțile aflate în litigiu. Putem conchide că Statutul judecătorilor și avocaților generali conține o serie de drepturi și obligații menite să asigure independența și imparțialitatea. Toate acestea se regăsesc în Protocoalele privind Statutul Curții de Justiție a Comunităților Europene, anexate la Tratatul constitutiv al Comunităților Europene și în Regulamentele de Procedură ale CJCE.

## Abonarea 2011

Continuă abonarea pentru anul 2011 la revista științifico-metodică trimestrială **"ADMINISTRAREA PUBLICĂ"** și la ziarul **"FUNCȚIONARUL PUBLIC"**, publicații ale Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Revista **"Administrarea Publică"** apare trimestrial.

Costul unui abonament:

**3 luni - 41 lei 30 bani; 6 luni - 82 lei 60 bani.**

Ziarul **"Funcționarul public"** apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

**3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.**

## ECHIPA REDACȚIONALĂ:

**Mihai MANEA** - șef secție

**Gheorghe BOLOGAN** - specialist principal

**Valentin ȘCAREVNEA** - designer

**Elena BALMUȘ** - specialist coordonator

**Tatiana MUNTEAN** - stagiară

**Diana VASILOS** - stagiară

## A DRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 400.

Dat la tipar 28.04.2011

"Funcționarul Public" - supliment la revista "Administrarea Publică" - publicație a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova

**E-mail:** sep@aap.gov.md

**E-mail:** sectia\_a\_aap\_gov@yahoo.com

## CONTACTE:

**Tel:** 28-40-78

